

Urszula Muszalska
(Uniwersytet Wrocławski)

KARA ŚMIERCI W JAPONII – HISTORIA, PODSTAWY PRAWNE I PROCEDURA EGZEKUCYJNA

ABSTRACT

THE DEATH PENALTY IN JAPAN: ITS HISTORY, LEGAL BASIS, AND EXECUTION PROCEDURE

In this essay I wish to outline the history of the death penalty in Japan, its legal basis, and execution procedure. One relatively short essay is obviously not enough to do this. In this paper I focus on the most important parts of the history of capital punishment and move forward to an analysis of the current legal norms referring to the death penalty. Then, analyzing various sources, I try to describe the execution procedure. I avoid presenting the international discussion about the problem of the death penalty in Japan, as well as expressing my own opinion on this problem.

SŁOWA KLUCZOWE: kara śmierci w Japonii, kara śmierci, kodeks karny, prawo karne, Japonia, Azja.

Tendencja do znoszenia kary śmierci na całym świecie znalazła wyraz w kodyfikacjach karnych dopiero w XX wieku. Pogłębianiu się temu zjawisku przyczynia się w dużej mierze kampania organizacji Amnesty International przeciwko karze śmierci, rozpoczęta w 1977 roku. To między innymi dzięki jej działaniom zauważalna jest tendencja spadkowa co do ilości krajów stosujących ten rodzaj kary. Zgodnie z raportami owej organizacji, do października 2007 roku 133 państwa zniosły karę śmierci prawnie bądź zaniechały jej stosowania w praktyce¹. Pomimo to,

1 M. Sato, *Public opinion and the death penalty in Japan*, s. 1., https://www.westminster.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0004/43429/v.4_4.pdf, dostęp: 15.09.2013.

64 kraje wciąż zachowały i stosowały karę śmierci². Warto zauważyć, że prezentowane statystyki biorą pod uwagę również te kraje, które zaniechały stosowania kary śmierci i przez ostatnie 10 lat nikogo na nią nie skazały. Oznacza to jednak, że zachowały one w przepisach prawnych możliwość stosowania takiej kary. Zgodnie z raportem Amnesty International w roku 2008 straconych zostało 2390 osób w 25 krajach³. W roku tym wydano łącznie 8864 wyroki śmierci w 52 państwach⁴. Najbardziej aktualne dane z 2012 roku wskazują iż przeprowadzonych zostało 682 egzekucje, o których wiadomo, w 21 państwach, co daje nam o sześć więcej w stosunku do roku 2011 gdzie egzekucji przeprowadzono 676⁵. W 2012 roku wydano 1722 wyroki śmierci w 58 krajach, co jest liczbą mniejszą w stosunku do roku 2011 gdzie wydano 1923 wyroki skazujące na karę śmierci w 63 krajach⁶. Amnesty International zaznacza jednak, że podane liczby nie uwzględniają utajnionych danych o przeprowadzanych egzekucjach w niektórych państwach stosujących wciąż ten rodzaj kary. Niepokojącym i rozczarowującym zjawiskiem dla przeciwników kary śmierci jest powrót do praktyki jej stosowania przez niektóre państwa. Wśród tych krajów znalazła się właśnie Japonia, która po dwudziestomiesięcznej przerwie w stosowaniu owej kary, powróciła do niej w 2012 roku, przeprowadzając egzekucję siedmiu więźniów⁷.

Niniejsza publikacja składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiony został zarys dziejów kary śmierci, opracowany głównie na podstawie badań Petra Schmid'ta przedstawionych przez niego w książce o tytule *Capital punishment in Japan*, oraz na podstawie innych zagranicznych źródeł. W drugiej części poddano analizie obecne regulacje prawne dotyczące kary śmierci. Omówione zostały regulacje japońskiego kodeksu karnego oraz japońskiego kodeksu postępowania karnego, w wyniku tłumaczenia własnego oryginalnych tekstów ustaw. W ostatniej części na podstawie badań Amnesty International oraz relacji z innych źródeł (również

2 *Ibidem*.

3 *Amnesty publikuje dane o karze śmierci w 2008 roku*, http://amnesty.org.pl/no_cache/archiwum/aktualnosci-strona-artykulu/article/6511/564.html, dostęp: 15.09.2013.

4 *Ibidem*.

5 *Kara śmierci 2012*, <http://amnesty.org.pl/kampanie/swiat-wolny-od-kary-smierci/kara-smierci-2012.html>, dostęp: 15.09.2013.

6 *Ibidem*.

7 *Kara śmierci w 2012 roku. Coraz bliższa wizja świata bez kary śmierci*, http://amnesty.org.pl/no_cache/aktualnosci-strona/article/7864.html, dostęp: 15.09.2013.

publicystycznych) omówiono procedurę egzekucyjną oraz podjęto próbę przybliżenia realiów. Artykuł stanowi więc tłumaczenie własne przedstawionych źródeł obcojęzycznych oraz próbę samodzielnej interpretacji przez autora przepisów prawnych Japonii regulujących karę śmierci.

Dzieje kary śmierci

Japonia jest krajem o długowiecznej praktyce stosowania kary śmierci. Począwszy od IV wieku, stawała się w coraz większym stopniu zależna od chińskiego wymiaru sprawiedliwości⁸. Stopniowo pod wpływem kultury prawnej Chin, Japonia przyjęła system kar, w tym również i kary śmierci. Wówczas kary dzielono na zwyczajne (*shokei*) i nadzwyczajne (*junkei*). W zakres kar zwyczajnych wchodziły: chłosta (*chi*), okładanie kijem (*jō*), pozbawienie wolności (*zu*), wygnanie (*ru*) oraz śmierć (*shi*).⁹ Kara śmierci była egzekwowana poprzez powieszenie (*kō*) lub ścięcie (*zan*)¹⁰. Od okresu Nara (710–794) coraz rzadziej stosowano karę pozbawienia życia, aż w końcu w okresie Heian, między rokiem 810 a 1156, doszło do precedensu na skalę światową, ponieważ przez ponad trzysta lat, w Japonii nie wykonano ani jednej egzekucji¹¹. Co ciekawe wpływy chińskie na kształt japońskiego prawa karnego wciąż rosły, a warto zaznaczyć że ówczesnie w Chinach stosowano ponad dwieście różnych form egzekucji – pomimo tego Japończycy nie wykorzystali ani jednej możliwości pozbawienia życia drugiego człowieka w okresie Heian! Była to więc pierwsza na świecie abolicja, której okres trwania zakończył się wraz z egzekucją Tameyoshi Minamoto w 1156 roku¹². Duży wpływ miały na to nauki buddyjskie, a w szczególności koncepcja karmy, zgodnie z którą każdy w następnym życiu zostanie wynagrodzony za swoje dobre uczynki popełnione za poprzedniego życia, a za złe zostanie ukarany¹³.

W okresie Kamakura (1192–1333), kara śmierci stała się powszechnie stosowanym sposobem wymierzania sprawiedliwości, a sposoby jej

⁸ M. Kenzou, *Shikei haishi no kenkyuu*, Tokyo 1990, s. 26.

⁹ P. Schmidt, *Capital punishment in Japan*, Brill 2001, s. 10.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, s. 11.

¹² I. Ryouusuuke, *Nihon housei-shi gaiyou*, Tokyo 1964, s. 75–76.

¹³ K. Murano, *Nihon no shikei*, Tokyo 1990, s. 40.

wykonania był coraz to okrutniejsze¹⁴. Wśród wielu z nich zastosowanie znalazło: spalenie, ugotowanie oraz ukrzyżowanie¹⁵. W epoce tej wykształcił się skomplikowany system egzekucji, gdzie sposób wykonania kary śmierci zależny był od statusu społecznego ofiary bądź przestępcy. Egzekucji dokonywano między innymi poprzez: powieszenie, ścięcie głowy, spalenie, ukrzyżowanie i ugotowanie. Co ciekawe w przypadku wojowników – samurajów, istniała możliwość wykonania kary śmierci w postaci rytuału znanego nam pod nazwą *seppuku* bądź *harakiri*. Z upływem czasu rytuał ten nabrał splendoru i rozpoznawany stał się jako honorowe samobójstwo lub forma protestu przeciw rozkazom zwierzchników lub zmianom. Niewielu jednak wie, że tak naprawdę była to powszechnie stosowana w Japonii kara. Wykonywana była ona często na rozkaz cesarza. Kara ta dawała wojownikowi możliwość oczyszczenia siebie z winy i uniknięcia śmierci w hańbiący sposób, jakim było na przykład powieszenie. Co więcej samurai, który decydował się na poddanie takiej karze, był po śmierci oczyszczany ze wszelkich zarzutów, a kara sama w sobie była nie tylko nie hańbiąca ale wręcz oczyszczająca ze wszelkiej hańby. Rytuał odbywał się w obecności gości oraz sekundanta (*kaishaku*). *Seppuku* polegało na rozcięciu sobie brzucha w pozycji klęczącej. Zgodnie z wierzeniami Japończyków to właśnie w brzuchu znajdowała się dusza człowieka. Aby przygotować się na śmierć, wojownik pisał wiersz śmierci (*jisei no ku*). Chodziło o to aby przed śmiercią w postaci wiersza wyrazić kwintesencję życia. Po napisaniu wiersza samurai przystępował do wykonania rytuału. Cięcie wykonywał wojownik sam, małym sztyltem zwanym *tanto*. Pierwsze cięcie wykonywane było zawsze poziomo od lewej strony do prawej. Po nim miało nastąpić drugie cięcie pionowe idące ku krtani, uwalniające duszę z ciała. Cięcie to mogło być wykonane albo w jednym ruchu z cięciem poziomym w kształt litery „L”, bądź zaczynać się od środka cięcia poziomego na kształt litery „T”. Oczywiście wystąpienie drugiego cięcia zależało od tego, czy samobójcy starczało na nie sił i nie tracił przytomności. Rolą sekundanta było wykonanie bardzo precyzyjnego cięcia głowy, które miało na celu ukrócić męki samobójcy. Precyzja polegała na tym, aby nie odciąć wojownikowi całkowicie głowy, czyli tak aby zwisała ona na skórze, ale nie potoczyła się po podłodze. Całkowite ścięcie głowy mogło spowodować ujmę

¹⁴ P. Schmidt, *op. cit.*, s. 12.

¹⁵ *Ibidem*, s. 13.

na honorze samobójcy, dlatego też bardzo ważnym było odpowiednie dobranie sobie sekundanta.

W epoce Muromachi (1392–1490), zaczęto stosować jeszcze okrutniejsze metody pozbawiania życia: ukrzyżowanie głową w dół (*sakasaharitsuke*), przebijanie włócznią (*kushizashi*), piłowanie (*nokobiki*), rozczłonkowanie przez woły (*ushizaki*), palenie (*hiaburi*), gotowanie (*kama-iri*), wieszanie (*shibarikubi*) i wiele więcej¹⁶. Karą śmierci sankcjonowane były nawet najdrobniejsze przestępstwa, a wraz z przestępcą ukarani mogli zostać członkowie jego rodziny czy sąsiedzi. Praktyki takie miały zastosowanie przez całą epokę Edo (1600–1867) aż do wczesnych lat okresu Meiji. Warto wspomnieć iż w okresie Tokugawa (1603–1867) doszło do stworzenia kodyfikacji drobiazgowo precyzującej precedensy, za które przewidywano ogromną liczbę kar, na których to czele stała kara śmierci. Kodeks *Osadamegaki Hyakkajō* z 1742 roku, składał się ze 103 artykułów, z których nie mniej jak trzydzieści pięć odnosiło się do przestępstw za które przewidywano karę śmierci¹⁷. Sama procedura jej wykonania zawarta została w art. 103 *Osadamegaki Hyakkajō*¹⁸. Podobnie jak w poprzednim okresie przewidywano śmierć poprzez: rozczłonkowanie, ukrzyżowanie, ścięcie czy spalenie. Po egzekucji ciało przeznaczone było na *tameshimono*, czyli jako obiekt do wypróbowania nowych mieczy.

Wraz z rozpoczęciem ery Meiji (1868–1911), nowe władze dostrzegły potrzebę modernizacji kraju. Pierwszym znormalizowanym kodeksem dla Japonii okresu Meiji był *Shinritsu Kōryō* z grudnia 1870 roku, który wszedł w życie w 1871 roku. Nowy kodeks miał odejść od feudalnych tradycji prawnych i unowocześnić japońskie prawo karne. Doszło więc do reformy, w wyniku której liczba przestępstw karanych śmiercią została ograniczona. Dwa lata później w 1873 roku, po raz kolejny zmniejszono liczbę przestępstw zagrożonych karą śmierci a metody jej wykonania ograniczono do ścięcia bądź powieszenia na mocy *Kaitei Ritsurei*, reformy prawa karnego i administracyjnego¹⁹. Kara śmierci poprzez powieszenie pojawiła się w okresie restauracji Meiji, jako efekt przyjęcia systemu karnego w stylu zachodnim. W 1880 roku przyjęty został nowy kodeks karny

¹⁶ *Ibidem*, s. 14.

¹⁷ *Ibidem*, s. 16.

¹⁸ J.C. Hall, *Japanese Feudal Laws III. The Tokugawa Legislation Part IV, The Edict in 100 Sections*, Washington 1913, s. 791–793.

¹⁹ P. Schmidt, *op. cit.*, s. 21.

oraz postępowania karnego na wzór francuski²⁰. Z kolei w roku 1907, dokładnie 24 kwietnia, przyjęto obecnie obowiązujący kodeks karny, wzorowany na prawie pruskim²¹. Po drugiej wojnie światowej japoński system prawa ukształtowany został przez siły okupacyjne Stanów Zjednoczonych Ameryki. Nie wpłynęło to jednak znacząco na kształt kodeksu karnego z 1907 roku, który pozostał niemalże niezmieniony. Tak więc od początku XX wieku Japonia utrzymała karę śmierci w mocy za wyjątkiem krótkich przerw między 1989 a 1993 rokiem oraz między 2010 a 2012 rokiem.

Obecne regulacje prawne

Powojenna Konstytucja Japonii z 1946 roku, nie reguluje wprost kwestii kary śmierci. Jednak w roku 1948 Sąd Najwyższy w Japonii orzekł, iż kara śmierci jest jak najbardziej karą konstytucyjnie uzasadnioną i że nie narusza konstytucyjnego zakazu zadawania tortur i okrutnych kar. Konstytucyjnego przyzwolenia na stosowanie kary śmierci doszukać się można w art. 31 ustawy zasadniczej, który stanowi, iż „Nikt nie może być pozbawiony życia lub wolności, jak również nie można mu wymierzyć żadnej innej kary za przestępstwo, inaczej niż w trybie ustalonym ustawą”. Z przepisu tego wynika więc, że kara śmierci unormowana w Kodeksie Karnym z 1907 roku, jest jak najbardziej karą konstytucyjnie uzasadnioną. W 1983 roku Sąd Najwyższy dokonał wykładni podstaw prawnych nakładania kary śmierci uzasadniając iż „Kara śmierci może być stosowana tylko wówczas, gdy odpowiedzialność przestępcy jest bardzo poważna, a maksymalna kara jest nieunikniona z punktu widzenia równowagi pomiędzy przestępstwem a karą jak również w ogólnej profilaktyce biorąc pod uwagę (...) naturę, motyw, rodzaj przestępstwa, powagę konsekwencji, w szczególności liczbę ofiar zabitych, uczucia osierocenia, skutki społeczne, wiek i wcześniejszą karalność sprawcy, a także okoliczności po popełnieniu przestępstwa”²².

Kara śmierci ustanowiona została w art. 9 kodeksu karnego Japonii z 1907 roku, gdzie wymieniona jest jako jedna z przewidywanych tymże

²⁰ J. Izydorzycy, *Japoński kodeks karny*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 5, s. 131.

²¹ *Ibidem*.

²² *Hanging by a thread – mental health and the death penalty in Japan*, Amnesty International 2009, s. 15.

kodeksem kar. Art. 11 ust. 1 kodeksu karnego normuje sposób wykonania kary – poprzez powieszenie. Dalej w ust. 2 tegoż artykułu widnieje zapis iż osoba skazana na karę śmierci musi przebywać w areszcie do czasu wykonania wyroku. Zgodnie z niniejszym kodeksem kara śmierci grozi za popełnienie 12 przestępstw z zastrzeżeniem, że nie można skazać na nią osoby, która nie ukończyła 18 roku życia. Przestępstwa wymienione w kodeksie karnym nie tworzą zbioru zamkniętego, ponieważ kolejne 6 przestępstw zagrożonych karą śmierci uregulowanych zostało przez odmienne niż kodeks przepisy prawa. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami prawa w Japonii, kara pozbawienia życia grozi za:

1. Przywództwo insurekcji²³;
2. Nakłanianie do obcej agresji²⁴;
3. Pomoc dla wroga²⁵;
4. Podpalenie strefy zamieszkałej²⁶;
5. Spowodowanie zniszczeń w wyniku eksplozji²⁷;
6. Uszkodzenia struktury zamieszkałej przez zalanie²⁸;
7. Przewrócenie się pociągu kolejowego ze skutkiem śmiertelnym²⁹;
8. Nieumyślne spowodowanie śmierci w wyniku zagrożenia ruchu drogowego³⁰;
9. Dodanie materiału trującego do sieci wodociągowej ze skutkiem śmiertelnym³¹;
10. Morderstwo³²;
11. Rozbój ze skutkiem śmiertelnym³³;
12. Gwałt przy okazji napaści ze skutkiem śmiertelnym³⁴;
13. Nielegalne użytkowanie materiałów wybuchowych;
14. Pojedynek ze skutkiem śmiertelnym;

23 Art. 77 Kodeksu Karnego Japonii z dnia 24 kwietnia 1907 roku, <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/>, dostęp: 15.09.2013.

24 *Ibidem*, art. 81.

25 *Ibidem*, art. 82.

26 *Ibidem*, art. 108.

27 *Ibidem*, art. 117–108.

28 *Ibidem*, art. 119.

29 *Ibidem*, art. 126.

30 *Ibidem*, art. 127–126.

31 *Ibidem*, art. 146.

32 *Ibidem*, art. 199.

33 *Ibidem*, art. 240.

34 *Ibidem*, art. 241.

15. Nieumyślne spowodowanie śmierci w wyniku katastrofy lotniczej;
16. Nieumyślne spowodowanie śmierci w wyniku zawładnięcia statkiem powietrznym;
17. Zabójstwo zakładników;
18. Zorganizowane morderstwo;

Warto w tym miejscu zauważyć, że od 2002 roku zbiór przestępstw zagrożonych karą śmierci wzrósł o dodatkowe jedno przestępstwo jakim jest Przepęczność Zorganizowana. Oznacza to, że Japonia przemieszcza się raczej w kierunku przeciwnym do międzynarodowego, który z kolei dąży do zminimalizowania zakresu działania kary śmierci. Warto jednak zaznaczyć, że w praktyce kara ta stosowana jest głównie w przypadku przestępstw których skutkiem jest pozbawienie życia drugiego człowieka.

Wykonanie kary śmierci regulują przepisy art. 475–479 japońskiego kodeksu postępowania karnego z 10 lipca 1948 roku³⁵. Zgodnie z nimi egzekucja przeprowadzana jest na polecenie ministra sprawiedliwości, wydane w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się wyroku skazującego³⁶. Karę śmierci, poprzez powieszenie, wykonuje się wówczas w ciągu pięciu dni od wydania takiej decyzji, a sama egzekucja przeprowadzana jest w miejscu osadzenia oskarżonego i bez obecności osób trzecich³⁷. Warto jednak zauważyć, że art. 479 kodeksu postępowania karnego przewiduje wyłączenia wykonania kary śmierci w przypadku gdy: 1. osoba skazana na karę śmierci jest niepczytalna; 2. gdy kobieta skazana na karę śmierci jest w ciąży. W tych dwóch wypadkach Minister Sprawiedliwości ma obowiązek zawieszenia wykonania kary śmierci do czasu powrócenia skazańca do stanu świadomości umysłowej bądź po urodzeniu przez kobietę dziecka³⁸.

Procedura egzekucyjna

W Japonii znajduje się siedem aresztów w których dokonywane są egzekucje. Są to areszty znajdujące się w miastach: Fukuoka, Tokio, Hiroshima,

35 J. Izydorczyk, *Japoński kodeks postępowania karnego* „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 4, s. 119.

36 Art. 475 Japońskiego kodeksu postępowania karnego z dnia 10 lipca 1948 roku, <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/>, dostęp: 15.09.2013.

37 *Ibidem*, art. 476–477.

38 *Ibidem*, art. 479.

Miyagi, Nagoya, Osaka i Sapporo³⁹. Tylko te placówki posiadają sale egzekucyjne. Z początku cały proces egzekucji był ściśle tajny. Strażnicy pytani o przebieg egzekucji, lokalizację sali egzekucyjnej czy o traktowanie więźnia przed egzekucją – unikali odpowiedzi. W 1971 roku były urzędnik aresztu w Tokio opisał konkretnie i dokładnie procedurę przed-egzekucyjną⁴⁰. Zgodnie z jego opisem, skazanemu na śmierć więźniowi dostarczano rozkaz o wykonaniu kary na dwadzieścia cztery godziny przed egzekucją. Po przekazaniu informacji, więzień przenoszony był na inne piętro aresztu, do jednoosobowej celi, odseparowany od pozostałych więźniów. Tam przez dwadzieścia cztery godziny obserwowany był przez strażnika. Ten czas przed wykonaniem kary śmierci pozwalał więźniowi na poproszenie o ostatnie widzenie i na napisanie listu pożegnalnego, jego ostatnich słów⁴¹. Ostatnie widzenie z przyjaciółmi bądź rodziną odbywało się w małym pokoju przez trzydzieści minut lub troszkę dłużej.

Obecnie więzień otrzymuje powiadomienie o wydaniu rozkazu na wykonanie egzekucji na jedną lub dwie godziny przed jej wykonaniem⁴². Nie ma on więc czasu na zobaczenie się z bliskimi i pożegnanie. Aby zachować spokój, więzień może spędzić trochę czasu na rozmowie z duchownym. Następnie zaprowadzany jest do sali egzekucyjnej, która znajduje się na terenie placówki w której skazaniec przebywa. Podczas egzekucji obecni są: prokurator, asystent prokuratora, naczelnik, funkcjonariusze więzienni oraz osoby którym została uprzednio udzielona zgoda na uczestnictwo w egzekucji⁴³. Głównym zadaniem asystenta prokuratora przy egzekucji jest sporządzenie raportu, który zawiera takie szczegóły jak godzina rozpoczęcia i zakończenia egzekucji, przebieg egzekucji oraz stan więźnia po jej zakończeniu.

Komora egzekucyjna jest dwupoziomowym budyneczkiem znajdującym się na terenie kompleksu aresztu⁴⁴. Więzień wprowadzany jest do sali egzekucyjnej na drugim piętrze. W Sali tej znajdują się zasłony oddzielające wejście od reszty pomieszczenia. Przy wejściu znajduje się posązek bożka Guan Yin, przed którym więzień oddaje szacunek bóstwu zanim

39 *The Death Penalty in Japan: The Law of Silence*, FIDH 2008, s. 37.

40 *Ibidem*, s. 43.

41 *Ibidem*.

42 *Ibidem*.

43 *Ibidem*.

44 *Ibidem*, s. 44.

wstąpi do sali egzekucyjnej. Strażnicy związują więźniowi oczy i zakładają kajdanki. Na podłodze sali egzekucyjnej znajduje się kwadratowa zapadnia, na której strażnicy ustawiają skazańca, a z sufitu zwisa lina z pętlą, którą zakłada się więźniowi na szyję. Staje on na zapadni, twarzą do zasłony. Z drugiej strony sali znajduje się szyba a za nią platforma, na którą wchodzi prokurator, asystent prokuratora, naczelnik oraz funkcjonariusze więzienni. Za ścianą Sali egzekucyjnej po stronie więźnia, znajduje się małe pomieszczenie dla egzekutorów⁴⁵. Zazwyczaj jest ich tam trzech lub pięciu. W pomieszczeniu tym znajduje się od trzech do pięciu przycisków, które uruchamiają zapadnię. Strażnicy nie wiedzą, który z przycisków zwalnia zapadnię, a w rezultacie – który ze strażników właściwie wykona wyrok. Wszyscy na sygnał jednocześnie wciskają przyciski. Cała egzekucja trwa około półtora godziny. Po pięciu minutach od zwolnienia zapadni, ciało opuszczane jest na linie do piwnicy, gdzie badane jest przez prokuratora i lekarza. Lekarz stwierdza zgon poprzez niewydolność serca i wydaje akt zgonu. Osądzonemu ściąga się linę z szyi, a ciało przenosi się do więziennej kostnicy gdzie oczekuje na odbiór przez rodzinę – co zdarza się rzadko. Najczęściej ciało podlega kremacji w więziennym krematorium, a prochy wysyła się rodzinie, lub chowa się je na więziennym cmentarzu. Po wykonaniu egzekucji rodzina otrzymuje powiadomienie o śmierci więźnia.

W 2003 roku były strażnik więzienny Sakamoto Toshio, wydał książkę pod tytułem *Shikei wa ikani shikkou sareruka* – Jak przeprowadzana jest kara śmierci⁴⁶. Opisał on w niej bardzo podobnie proces przeprowadzania egzekucji, jak ten podany wyżej. Co ciekawe w swojej książce Sakamoto Taisho prezentuje tę procedurę w postaci japońskiego komiksu – mangi⁴⁷. Za pomocą rysunków widzimy to czego kamery japońskich więzień nie pozwalają zarejestrować. Zgodnie z jego relacją, strażnik przychodzi do celi po skazańca prowadząc go rzekomo do biura więziennego. Po chwili jednak okazuje się, że dołączają do nich inni strażnicy i prowadzą więźnia do pomieszczenia w którym czeka na niego kapłan⁴⁸. Skazańca informuje się następnie, że ma prawo do sporządzenia pożegnania

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ J. Izydorczyk, *Japoński kodeks postępowania...*, *op. cit.*, s. 137.

⁴⁷ D. McNeill, C.M. Mason, *Dead Men Walking: Japan's Death Penalty*, http://www.japanfocus.org/-c_m_-mason/2402, dostęp: 15.09.2013.

⁴⁸ *Ibidem*.

nego listu. Jest on skuwany kajdankami, a oczy zawiązuje się mu opaską. Po wykonaniu tych czynności, jeden ze strażników związuje skazańcowi nogi sznurem, nakłada mu na szyję pętle i ustawia go na zapadnię⁴⁹. Na dany sygnał, trzech innych strażników znajdujących się w osobnym pomieszczeniu jednocześnie naciska trzy przyciski zwalniające zapadnię. Po około pięciu minutach zdejmują ciało i przekazują więziennemu lekarzowi aby ten upewnił się, że nastąpił zgon. Po przeprowadzonej egzekucji ciało trafia do kostnicy. Ciała skazańców najczęściej nie są odbierane przez rodzinę. W takiej sytuacji chowani są oni na więziennym cmentarzu, kremowani w więziennym krematorium lub ciała ich oddaje się placówkom medycznym⁵⁰.

Do niedawna cała procedura była utrzymywana w ścisłej tajemnicy. Nieznany był zarówno wygląd sal egzekucyjnych, jak i cały proces przygotowania oraz przeprowadzenia egzekucji. Co więcej japoński naród nie wiedział nawet na kim i kiedy wykonano karę śmierci, ponieważ informacje te nie były podawane do wiadomości publicznej. Taki stan rzeczy miał miejsce do roku 2007. Od 2007 roku nastąpiła zmiana w procedurze. Otóż nazwiska podawane są do wiadomości publicznej na konferencji zaraz po wykonaniu wyroku, a rodziny dowiadują się o egzekucji przed jej wykonaniem telefonicznie lub za pomocą telegramu. Rok później, japońska gazeta Yomiuri Shimbun, opublikowała serię artykułów opisujących proces egzekucji⁵¹. Relacja ta była zgodna z opisanym procesem przez Smakamoto Toshio. W 2010 roku doszło do kolejnego ważnego w kierunku doinformowania społeczeństwa wydarzenia. Otóż w sierpniu 2010 roku dziennikarze japońscy zostali oprowadzeni po jednym z więzień w Tokio⁵². Ówczesny minister sprawiedliwości Keiko Chiba wydał zgodę na pokazanie im sali egzekucji. Zrobił on to w celu zainicjowania debaty społecznej na temat kary śmierci, jako że sam jest jej przeciwnikiem⁵³. Dziennikarze mieli możliwość obejrzenia nie tylko sali egzekucyjnej, ale również pomieszczenia z przyciskami uruchamiającymi zapadnię. Zgodnie z ich relacją przyciski były trzy, a strażnicy uruchamiając zapadnię

49 J. Izydorczyk, *Hanzai znaczy przestępstwo*, Łódź 2008, s. 100.

50 *Ibidem*, s. 100.

51 *Hanging by a thread – mental health and the death penalty in Japan*, Amnesty International 2009, s. 25.

52 A. Piwnicka, *Japonia pokazała pokój, w którym wykonuje się wyroki śmierci*, <http://giznet.pl/japonia-pokazala-pokoj-w-ktorym-wykonuje-sie-wyroki-smierci/>, dostęp: 15.09.2013.

53 *Ibidem*.

nie posiadają informacji o tym, który z przycisków działa, a które są atrakcją. Brak takiej świadomości ma zapewne na celu wyzbycie się poczucia winy u strażników oraz psychicznego ciężaru odpowiedzialności za czyjąś śmierć. Rok później, w 2011 roku kolejny minister sprawiedliwości Hideo Hiraoka oparł się naciskom na przeprowadzanie egzekucji twierdząc, że najpierw należy starannie rozważyć zasądzanie kar śmierci. Jego stanowisko spowodowało, że za jego kadencji nie przeprowadzono żadnej egzekucji i przez dwadzieścia miesięcy Japonia była krajem, który pomimo zachowanych przepisów zezwalających na stosowanie tej kary, nie wykonał ani jednego wyroku. Nominowany 13 stycznia 2012 roku kolejny minister sprawiedliwości Toshio Ogawa zapowiedział, zamiar przywrócenia egzekucji, co sprawiło że zagrożonych egzekucją stało się wówczas 130 więźniów⁵⁴. Dotrzymał on słowa. W marcu 2012 roku, Japonia przezwalała okres abolicji poprzez stracenie trzech więźniów. Łącznie straconych zostało w 2012 roku siedmiu więźniów⁵⁵. Zgodnie z najświeższymi informacjami w roku 2013 przeprowadzono w Japonii osiem egzekucji. Do października 2013 roku 157 osób zostało osadzonych w aresztach za przestępstwa zagrożone karą śmierci z czego 132 osoby zostały skazane prawomocnym wyrokiem na karę śmierci⁵⁶. Zgodnie z tymi danymi, 25 osób wciąż oczekują na wyrok za popełnienie przestępstwa, za które grozi im kara pozbawienia życia.

54 *Japoński minister przywraca egzekucję*, http://amnesty.org.pl/no_cache/archiwum/aktualnosc-strona-artykulu/article/7594/564.html, dostęp: 15.09.2013.

55 *Japan*, <http://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=Japan>, dostęp: 15.09.2013.

56 *Ibidem*.